

Numărul 6.

Oradea-mare 10 23 februarie 1902.

Anul XXXVIII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Tradiții.*

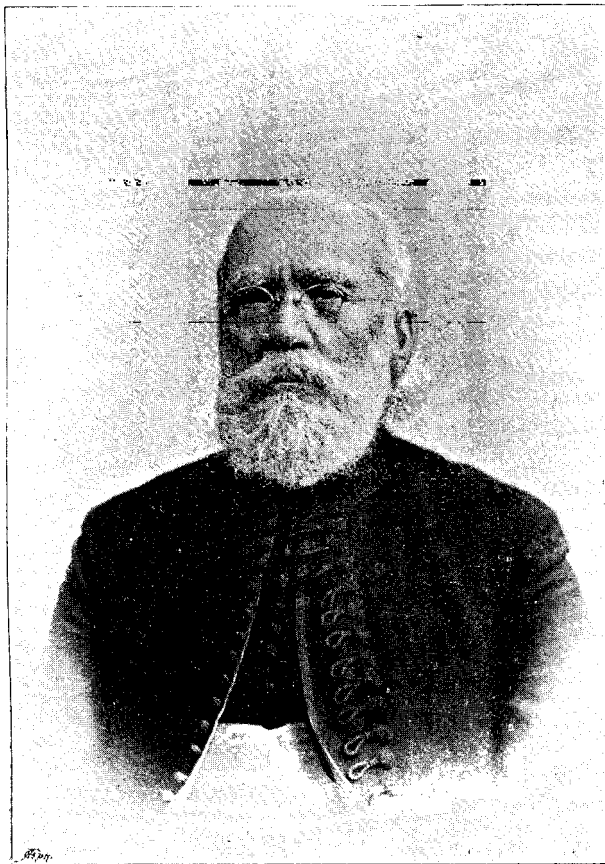
I

Ai văzut, la teatru, drame de acelea grozave, sfâșietoare, cari isvoresc adesea dintu'n lucru de nimic, și se complică și iați niște proporții, că te crucești, și îți vine să crezi că cine știe ce fatalitate ascunsă e la mijloc. Și nu e nimic. Un cuvânt, un singur cuvânt ar fi de ajuns, pentru ca toate să se limpedească de-odată, pentru ca furtuna deslanțuită să se potolească și lucrurile să-și reia cursul lor obicinuit. Dar cel care ține în mână firul peripețiilor, — ș-ar trebui să spună cuvântul lămuritor — nu-l spune. Se sbuciumă atâtea suflete în giurul lui, se face nedreptăți mare, — cinstea, soarta, viața atâtor ênși atêrnă de o vorbă a lui, și el vede, suferă, pieră împreună cu ceilalți, dar nu vorbește —

O dramă de felul acesta ș'a petrecut în viața mea. Iată, sunt aproape patru ani de-atunci... cum trece vremea!... A, dragul meu, să nu plecî nici odată mâniaș de lângă o ființă pe

care o iubești. Să n'o lași, sub greutatea unui cuvânt dureros, nici un sfert de ceas, nici un minut să n'o lași singură în tăcerea aceea tristă, în acru acela tragic al certei, al măcelului vostru sufletesc, că nu știi ce se poate întimplă, nu știi câte nenorociri pot încăpea între două elipiri de ochi.

...Ce fericiți eram! Eră ceva de prin cărți par că, și dragostea și fericirea noastră. În fiecare zi scor-niam câte-o prostie nouă, și ce ris sânetos rideam de toate prostiile noastre, și mereu ne întrebam: oare mai sînt pe lume oameni, cari să ia viața, așa cum o luăm noi, și să facă atâtea nebunii?... Veniam ostenit de la treburi, ea s'aseundea. Eū me făceam grozav, băteam cu bastonul în masă, și strigam: Hei, nu-i nimenea aici?... Ziceam că sînt domn reū și foarte cârcotaș, care și-a poruncit o soată, și vine să vadă dacă i-a făcut-o întocmai cum a dat el planul. „E gata, domnule“, imi răspundea stăpânul, pe care-l făceam tot eū. — Unde-i? S'o ved. Și atunci ea, ne mai putêndu-și ținea risul, ieșiă de după ușă orî de după vre-un dulap, și mi se aședă frumușel pe genuchi, nebună, schintetoare de fericire, copil alintat, copil adorat.

Nicolae Cristea.

* Din „Semănătorul“.

Voiam să-î găsesc cusururi, și nu isbutiam. Mâni, talie, figură, toate erau perfecte. Nițel, gura cam mică, în schimb ce ochi mari, limpedi, albaștri! Nu mai puteam spune nimic. O luam în brațe, și plecam cu ea... în povești. Trecuse un an și jumătate, și noi eram tot în luna de miere. Ne scriam dintr'o odae în alta răvașe lungi, pline de poezie, pline de tot ce un suflet omenesc poate avea mai divin. Și ce dor ni se făcea și cât ne credeam de parte unul de altul, când nu ne vedeam trei ceasuri. Ea n'avea decât optsprezece ani, eu îi arătam lumea, eu îi arătam viața. Toată plăpânda, dulce, nevinovata ei făptură, mi se părea că-i opera mea, și 'n fiecare zi, în fiecare ceas, căutam să pun mereu câte ceva din sufletul meu, din tot ce aveam mai bun, mai curat, mai sfânt, pentru întărirea, pentru deseversirea acestei opere. Și-o simțiam cum se apropie, cum me înțelege, cum se contopește cu voința, cu gândurile, cu toată ființa mea. Eram bolnav de grija de a-i ascunde tot ce e urit în viață, bolnav de dorința de-a o face din ce în ce mai fericită. Dar ea nu șiea, nu voiam să șieie nimic despre neliniștea aceasta a mea. Numai în urmă am înțeles cât de complicat era sufletul acela, și cât de subred era și gata să se destrame dintr'o dată tot ce pusesem, tot ce urzisem eu acolo, zi cu zi, clipă cu clipă.

Intr'o seară — era în ajunul Bobotezii. Afară, viscolia de zgâlțliă ferestrele, din când în când vântul scotea gemete omenesci; ea sta superată — dă-raveri de slugi, de gospodărie — eu dam s'o-împac și nu reușiam. — Pentru prima oară sufletul ei îmi scâpă, pentru prima oară simțiam că-mi lunecă din mâni toată ființa ei, așa de draguță, așa de blândă, așa de a mea până atunci. Cum am ajuns să ne certăm, nici astăzi nu-mi dau seama. Rupte și fără șir, îmi mai revin în minte unele vorbe de-ale mele, mai mult glume, la cari ea — nu știu ce avea în seara aceea, îmi răspundea răstit, cu o ciudată, din ce în ce mai îndârjită reutate.

— Când ai ști ce urită ești, când stai așa în-bufnată...

— Când ai ști ce prost ești, și cât de puțin me înțelegi!

M'am uitat lung la ea. Mi se părea că-i alta. Ochii ei, ochii mai mult decât vorbele, reușiră să me tulbure, să me facă să-mi pierd și eu capul. A, ochii aceia întunecați, cu priviri ascuțite și reci ai femeii care vrea să te rănească, să te 'ngenuche! Prin ei te privește toată ura ascunsă, toată mânia seculară a robiei de pe vremuri, toată revolta și setea de răsbunare a celei mai alese jumătăți a omenirii, atâta timp batjocorită de cealaltă jumătate.

Și cearta s'a — înțehit — grindină de muștrări de-o parte și de alta. Ne-am spus lucruri crude, reuțăți de-acelea cari par că stau la pândă în întunericul sufletului nostru, și-așteaptă ca imblânzitoarea iubire să șovăie o clipă, o clipă numai, pentru ca să se repeadă asupra-î și s'o sfîșie.

Șerban, își duse palmele la ochi, și stătù puțin, ca în cumpăna unei nedumeriri, a unei taine mari.

— Când mi-a spus că nu-s omul pe care-l visă ea, am simțit o durere, ca și cum s'a rupt ceva în mine. M'am sculat în picioare gata s'o lovesc, am deschis gura gata s'o rănesc, s'oucid cu tăria unui cuvânt, dar n'am făcut nici-o mișcare, și n'am

scos nici o vorbă. Ea sta înlemnită, străină, neștiutoare par că de ce zdrobise în mine, de ce păcat făcuse. Am eșit închidând cu sgomot ușa; afară era întuneric, nu șieiam unde me duc, — în mine era și mai întuneric.

(Finea va urmă.)

A. Vlahuța.

Moartea celui slab și celui tare.

*Când pe aproape simți o coasă,
Spune, fir de țarbă verde,
Gând de moarte nemiloasă
Nu-î așa că mi te pierde?
Și cu cât te-ajunge vântul
Asprelor hârșituri,
Simți, sub tine, cum pământul
Cască par' că mi de gură?
Iar când coasa te atinge
Nici mai simți cum te urzică
Și cum viața ți se stinge,
Fir de țarbă, mort de frică!*

*Spune bradule, măi frate,
Când șecura 'n codru strigă,
Când în carnea ta străbate
Cât mai mult să se înfigă,
Nu-î așa că n'î nu tremuri!
Că zimbeșci de-a ta durere,
Cugetând că 'n mers de vremuri
Cine naște azi, mâni pierde?
Iar când cați, gigant al Firei,
În odihna nesimțirei,
Crengile nu-ți nalți tu oare
Către cer, biruitoare?*

N. Radulescu Niger.

L E C U I T.

Comedie într'un act.

(Fine.)

Fema (a parte.) E cam pălit — dar îi doctor. (Tare.) Ți-o spus Ilie, e'am mai fost de două ori. Ți-am cumpărat un munștel scump de cinste (cătră Lencuța, care se ține de Ilie.) Vino! (cătră Iuliana) și asta o fi cusera — o cuscră dragă — câte am să-ți povestesc —

Lencuța (ia mere după etager și vorbind într'una cătră Ilie, care o dudulește îi dă în glumă peste față.) Dă-mi pace Ilie! — dă-mi pace!

Iuliana (respinge.) O me rog --

Fema Ce ve tot rugați, poate că vreți... să ve dau ceva...

Vicol. Dar eu încă nu știu... nu am, n'am... o --- no...

Fema. Ce n'ai. — N'ai! Așa! N'ai. — Șeim noi ce n'ai (face semn la buzunar) dă-î creți de pungă.

Multe n'ai dar las' pe Fema și pe Crăciun — când îi fi însurat —

Vicol (a parte.) Crăciun — însurat? (Tare.) Asta-î sumărița din Glimboca. Tocmai apropo! S'a gătat!

Ștefan (a parte.) Țin'-te Petre! Acu-î acú!

Fema. Îmi-ești pe plac — și la fată. (Cătră Lencuța, care roampăe mere lângă Ilie) vorbește și tu! Nu te mai saturi — amisit-o!

Lencuța. Ale roșii is mai bune — Ilie mai dă-mi unul, că și eu ți-am dat — știi tu.

Fema (întrerupându-o.) Baboloaca maichii — n'o umblat între domni — las, că se 'nvață ea — că bani o dat Dzeu, d'apoi că zeu s'or arătat câtă frunză și iarbă, negustori și teologi și preparanți și șumari și bogati și frumoși — dar Crăciun al meu zis-a, că fata lui numai după doctor saú advocat vre să o mărite.

Ilie (cătră Lencuța.) Audi, e drept?

Lencuța. Tata, mama vrea ce vrea — eu vrea ce-mi place. (Se lipește de Ilie. Se strecur ambii afară vorbind.)

Fema. Tata și fata vre să fie doamnă și pace bună — bătar nap să fie. Zeu! și dacă ni-o dat Dzeu blagă, las s'aleagă — cum îi place. — Este că-î așa. (Cătră Iuliana.) Ce zici? (Cătră Vicol.) Veđi, eă-î așa, când facem credința, când să fie nunta și ți-am adus 100 d'argint, să-ți faci toate noi — iacă (îmbiind.)

Vicol (respinge rușinat) (a parte.) Vai de mine! în ce tărițe m'am băgat.

Fema. Na banii. (Se uită împregiur.) Unde-i fata? Lencuțo! Lencuțo! (O caută)

Iuliana. Ah! Scandal!

Ștefan (apare.) De ce ocară și batjocură să deie numele Vicol. — Nu! Nu! nu mai pot răbdá. (Face semn că ese pe scenă.)

Vicol (în fața scenei, a parte.) Cum să me scap? Ce? Să perd onoare — caracter? tot? Nu! Dar cum să scap (pune palmele la frunte. Tot în fața scenei rămâne pe gânduri.)

Ștefan (apare pe scenă și merge la Iuliana.) Bravo! Ervină. (Îi sărută mâna.)

Fema (tot alergând de la ușă la fereastă, de la fereastă la ușă strigând.) Lencuțo, Lencuțo vino cu inelele — (cătră Vicol) că am adus și inelele gata —

Ștefan }
Iuliana } (laolaltă.) Ne mai pomenit... scandal.

Vicol (a parte tot în fața scenei.) Cum să me scap? Îmi perd mîntea. — Cum? Doamne!

Fema (ca mai înainte.) Lencuțo! Lencuțo, vino odată cu inelele... iute...

Lencuța (din afară.) Iacă vin, iacă venim --

Ilie (din afară.) Iacă venim, venim...

Vicol (se 'ntoarce apre ușă.)

Lencuța }
Ilie } (întră luați după cap saltând de bucurie, Len-

cuța și Ilie țin în sus câte un deget de la mâna stângă pe care e un inel de logodnă, aleargă la Fema și o ia în mijlocul lor — ținându-și degetele cu inelele înaintea ochilor.) (Tare.) Iacă-ne, cu inele cu tot. Iacă-ne! — Iacă-ne!

Fema (tipă.) Vai de mine! Fată drace — du-te, du-te să nu te vadă doctorul. (Se silește să iasă din cerc.) Iacă, a vedut-o! (Tipă.) Aú, vai de mine, ce o să zică Crăciun.

Vicol (inseninat.) Asta m'o scăpat. — Doamne

multămescu-ți. — Să trăești fine. (Vede pe Ștefan.) Unchiule! iubite unchiule. (Voește să-l îmbrățișeze.)

(Până se petrec cele următoare între Ștefan, Vicol și Iuliana, Ilie și Lencuța fac roată cu Fema și zic:)

Ilie. Mamă soacră — mi-î drag de Lencuța.

Lencuța. Și mie de Ilie —

Fema (din cerc apărându-se.) Nu! Nu! Ce o să zică Crăciun!

Ștefan (răspingând.) Nepoate. — Înainte — de un ceas am sosit — și am stat aici (arată) în odae. Am audít, am vedut tot, știi tot. — Ești dator gen-tilei doamne (îi sărută mâna) cu un respuns!

Vicol (a parte.) O cunoaște?!

Ștefan. Tu ești unicul Vicol din viața noastră. Pată, cât de mică, pe numele nostru familiar până acuma — nici un Vicol nu a lăsat. — Petre! Vicol! -- vorbește!

Vicol (recules.) Pot contá pe iertarea dvoastre? Unchiule.

Ștefan. Dacă te vei arátá demn de numele Vicol. (Între Ilie, Lencuța, Fema, se continuă tot scena de sus, când începe Vicol să vorbească, se oprește și ascultă.)

Vicol (cătră Iuliana.) Lucreția mi-a fost și în aceea zi de grea încercare — ingerul meu păzitor — de care nu me despart, cât voi trăi. (Sărută mâna) Iulianei.)

Fema. Așá! Lucreția!

Vicol. Doamnă (scoate un inel după deget.) Acest inel ve rog, a-l predá scumpei mele mirese... Unchiul Ștefan va hotări ziua cununiei.

Fema (pune mâna pe mundstiel.) Să iaú barem asta!

Iuliana (emoționată ia inelul.) Ce schimbare, ce fericire (cătră Vicol) din stejar, stejar resare (întinde mâna lui Vicol) gratulez.

Vicol (se închină și sărută mâna.)

Ștefan (scoate o batistă și se șterge la ochi mișcat.)

Iuliana (cătră Ștefan.) Dle maior! Dtale am să-ți multămesec realizarea visului a doue inimi iubitoare. — M'ai deoblegat pentru toată viața.

Ștefan (tresărit) (cătră Iuliana.) Pentru toată viața! — (Privind adânc în ochii ei.) Pentru toată viața!

Iuliana (Pleacă capul și privirea.)

Ștefan (pășește cătră Iuliana, îi prinde ambele mâni iute.) Doamnă! Și cu m'aș legá pentru toată viața (Cu pathos.) Te ador — zi — da! (Îi întinde mâna dreaptă deschisă.)

Vicol. Să trăești unchiule!

Ilie.

Lencuța. } Să trăiască.

Fema. }

Iuliana (perplexă.) Doamne! Doamne! așá iute, ce să fac?

Fema. Dă în palmi și zi bogda prost!

Iuliana (dă parola lui Ștefan.) Da!

Ștefan (o îmbrățișează.) Scumpa mea! (Scoate un inel, îl pune pe deget.)

Fema (dă bine-cuvântarea lui Iuliana și lui Ștefan.) Noroc să deie Dzeu.

Ilie

Lencuța } (arătând degetele cu inelele.) Mamă! Ma-

mă! și noue! și noue...

Ilie. Mie mi-î drag de Lencuța.

Lencuța. Și mie de Ilie...

Ilie. Mamă! (Ca un popă.) Stăpână binecuvântă!

Lencuța. Și mie de Ilie!

Fema (la stăruința tuturor dându-le binecuvântarea.) Apoi fie!...

Ilie. Teolog gata mi-s, fată bogată capăt de soție, acum mi-s popă ca și făcut. (Sărută mâna Femeii și pe Lencuța în frunte.)

Lencuța (sărută mâna Femeii.) Mamă, mamă (esaltată) mie, mie mi-i tare drag de Ilie ! (Ii sare după cap lui Ilie.)

Fema (intr'una.) Apoî fie ! Apoî fie ! Apoî fie ! --

Ștefan. Dragostea a lecuit (arată pe Fema) pofta de mărire !

Toți (afară de Ștefan.) Lecuit ! Lecuit ! Lecuit !

Ștefan (continuă.) Dragostea a lecuit (arată pe Vicol) lacomia după bani.

Vicol. Lecuit !

Toți (afară de Ștefan.) Lecuit ! Lecuit ! Lecuit !

Ștefan. Dragostea a lecuit (pune mâna la inimă) aici un propus nenatural, fuga de 'nsurat —

Toți (afară de Ștefan.) Lecuit !

Fema. Cu un leac intr'o zi trei cununii.

Toți. Vivat ! Vivat !

Coriolan Bredicean.

D i n t r e u t .

De pe vremuri de urgie

Ne-a ramas un semn în grindă

Și în el ne ved trecutul

Mu't mai clar ca 'ntr'o oglindă.

E de mult de-atunci... Ca 'n vis

Ved voinicii cu topoare ;

Ne credeaî cu multe bunuri

Și 'n ascuns c'avem comoară.

Dar noî bunuri nu aveam

Decât o comoară 'ntreagă

De copil. Toți mari cât cotul —

Numai bunî pentru desagă !

Și-aî plecat la munte țarăș, —

Cei voinicî cu sacii goî,

Ne-a ramas noue comoara :

Și comoara eram noî.

Iosif Stanea.

C u g e t ă r i .

E mai lesne a înlătură prima fantasie decât de a satisface pe toate celelalte cari vin după dânsa.

Franclin.

*

Orgoliul face pe cineva a comite atâtea josnicii ca și interesul.

Lévis.

*

A lăsă spiritul să întreacă bunul simț, este a preferi luxul strictului necesar.

S. Debay.

*

Unui om de spirit i se cuvine o femeie cu simțire ; e prea mult doue spirite intr'o casă.

Fonald.

F r u m o s u l .

Studiu psihologic.

(Urmare.)

Teoria evoluționistă a adus mari servicii genului omenesc, n'a putut și nu va putea înse supune legilor sale și fenomenele psihologice, iar morala e de domeniul acestora.

Al. Mironescu face în studiul seû alusiune la chipul cel până la cer, pe care Nabuhodonosor l-a vedut în vis, și care avea picioare de lut.

Etica lui Sp. seamănă cu aceasta figură măestoasă, dar care tot picioare de lut are.

Asaltul lui Sp. asupra nemărginitului pe terenul științific, seamănă cu cel al Dacilor, cari de câte ori erau amenințați de vre-o furtună grea, eșiau ca și 'n timp de resboi în gledă la câmp afară și aruncau săgeți asupra norilor în văzduh, de și atât Sp. cât și Dacii nu se par a fi lipsiți de evlavie unui sentiment religios mai înalt.

**

Sp. combate teoria creațiunei pe motivul că ni-mene n'a vedut, nici are vre-o dovadă despre crearea speciei și a lumii.

Bine, așa este !

Dar nu cumva crede Sp. că poate produce ceva din nimic pe calea evoluționistă, iar din acest „ceva“ să se fi dezvoltat marele întreg ?!...

„A stabili în spirit o relație între a fi și a nu fi, e o relație din care unul din terminii lipsește, prin urmare o relație imposibilă“.

Cum voeșce deci Sp. să stabilească primul termen al relațiunei ?

Dacă creațiunea speciei ori a materiei din care aceasta să se fi dezvoltat, este imperceptibilă — și adevărat c'asă este, — putea-va află dânsul primul termen al perceptibilității, care să fi servit de germene al teoriei evoluționiste ?

Nu !

Atunci de ce aruncă săgeți în văzduh ?

Nu observă dânsul c'aici a dat de „otarul nemărginitului“ pe care singur recunoașce „a nu-l putea depăși“ ?

De ce-și frământă dar creerul cu lucruri cărora nu le poate da nici o soluțiune ?

A argumentă imperceptibilitatea ori chiar imposibilitatea creațiunei, ar avea numai atunci înțeles practic, dacă s'ar putea umplea acest gol ; dacă pe baza verii-unui principiu s'ar putea dovedi perceptibilitatea sau posibilitatea unui alt termen al primei relațiunii. Astfel e mai înțelept a nici vorbi despre lucruri, despre cari nu ne putem da seamă.

Dar l'acest cas nu putea vorbi Sp. nici despre principiile sale psihologice, nici despre etica sa evoluționistă sau științifică.

Morala are — după cum ne-am convins mai sus — un caracter psihologic și nu filosofic, e imperceptibilă și indisolubilă, nu o putem prin urmare supune județiului nostru nici dezvoltă pe cale evoluționistă ; nu ne putem nici aventă la dânsa decât având l'aceasta menire abună-oară ca Christ.

Ceea despre ce ne putem da seamă p'aceasta cale este conduita morală, care se confoarmă moravurilor, obiceiurilor și însușirilor noastre fiziologice, se schimbă după timp și împrejurări, după gradul inteligenței și credinței noastre.

Galanteria rusticana.

Aceasta este supusă legilor evoluționiste și se poate trata din punct de vedere științific, creștin, budhist ș. a.

Dar atunci nu mai poate purta numirea de evoluționistă ect, ci de evoluțiunea conduitei morale.

Tot așa suntem și cu arta ori alte concepțiuni ale psihologiei, între cari frumosul cuprinde un loc de frunte.

La facerea acestei distincțiuni nu se vede a fi fost adaptat crederul marelui filosof.

Întru a ilustra aceasta osebire făcută să urmăm exemplul lui Sp., asemănând morala — de și din alt punct de vedere — cu astronomia.

Astronomii au adunat la început un număr de fapte observate, apoi au dedus din ele legi generale. În sfârșit venira Copernic, Kegler și Newton cari arădicară astronomia prin deducațiunii empirice, la rangul de știință.

Tot așa să ne imaginăm că și pe firmamentul psihologiei sunt stele, soare și alte fenomene a căror legi au fost reflectate demoralisti, cari s'au succedat din adâncimea miilor de ani.

Aceștia au dat la început un număr de norme observate, pe cari s'a basat mai apoi credința noastră generală în Dumnezeu.

Adevăratul moralist are înse menirea d'a se lăpăda de deșertăciunile lumii esterne și 'n lipsa „eu“-lui afectiv a luă prin inspirațiune ochianul la mână pentru a scrută prin ajutorul acestuia cu d'amăruntul fenomenele sufletești, din cari tot prin deducațiunii empirice să se poată stabili o lege generală.

În sfârșit poate vor veni Copernicii, Keglerii și Newtonii moralisti, cari vor avea menirea d'a înălța morala la rangul ei cuvenit.

Îată tabloul evoluțiunii.

Dar întreb ce a fost supus în cazul de față progresului evoluționist ?

Fenomenele astrologice, corpurile cerești ?

Nu !

Legile acestora au existat și înainte d'a le cunoaște omul.

Totul ce am ajuns pe cale evolutivă se resumă la lărgirea vederilor noastre, la cunoașterea mai d'aproape a faptelor și normelor după cari s'a stabilit raportul ce există între masele mobile din spațiu.

Nu-i vorba, corpurile cerești ca fenomene ale naturii sunt supuse intelectului nostru, se pot deci înțelege, ști.

Ca atari își au progresul lor evolutiv în cerc, va să zică începutul și sfârșitul duratei lor.

Ajunse totuș știința d'a străbate prin acest proces al evoluțiunii, d'altfel perceptibil ?

De fel !

Cum cerem atunci de la densa să perceapă legile fenomenale psihologice, cari nici că se pot constitui ca obiectiv al ei !

Nime n'a fost în stare să se suie pe scara științei mai sus la principiul adevărului decât Kant.

Cădut după aceasta, însuș recunoaște, că e o nisuiță zadarnică ori ce încercare în aceasta direcțiune (Kritik der praktischen Vernunft Leipzig 1838.)

Evoluțiunea se manifestă după toate aceste în două direcțiuni și anume : a, pe basa principiului adaptării, ea contribuie la lărgirea vederilor și îmbogățirea cunoștințelor noastre, la corectitatea județului ce ni-l formăm asupra fenomenelor filosofice, înăsprește sau potențază chiar puterea reflexiunii

asupra fenomenelor psihologice, prin ajutorul experienței particulare contopită cu experiența câștigată prin tradițiune ; b, pe basa principiului mișcării (mouvement) ea contribuie la schimbarea neîntreruptă în cerc a corpurilor din spațiu.

A crea ori inventă evoluțiunea nu e în stare.

Tot atât de puțin poate supune legilor sale fenomenele psihologice.

În puterea acestor legi, de pildă : pământul s'a întors pe lângă soare și 'nainte de Galileus, America a existat și mai înainte d'a o fi descoperit Columbus, electricitatea înainte de Edison, numai cât crederul omenesc n'a fost întru atât de adaptat până la densii ca să poată percepe acest proces al evoluțiunii.

Etica evoluționistă nu e decî decît un prunc născut mort. Mort pentru că e : „un agregat de coordinațiunii esterne“, după cum însuș Spencer o definează, mai adaugând că „tot ce se petrece în internul omului, nu sînt decît funcțiuni ale crederului, plămănilor ș. a. cari intră în domeniul fiziologiei“.

Poate să corespundă aceasta etică pentru gusturile comerciale și industriale ale burghezilor englezi, cărora le convine a crede că ori ce fapt folositor e bun moral, și cari pe semne nu se pot arădică la o concepțiune mai înaltă de moralitate.

„Dacă hoția ar fi folositoare și pentru cel care perde, cum e pentru cel care fură, n'ar mai fi delict“ zice Sp.

Dacă diavolul ar fi noțiunea binelui, iar Zeul al reului, sigur că oamenii de bună credință s'ar închină aceluia.

Dar e „dacă“ la mijloc.

Limba a nuansat înse încât se poate de apropiat distincțiunea binelui și a reului, și a dat în cap acestui „dacă“, nu ne putem decî ascunde la umbra lui.

În exemplul adus de Sp., faptul în și prin sine însuș e reu, abstrăgînd de la efectul lui, că e ori nu folositor. — Astfel cuvîntul folositor e o noțiune sociologică, iar delict juridică și nici una nici alta etică.

Un negustor, de pildă, și-a strîns o sumă de bani ca să călătorească în America într'o afacere comercială, ce-i permitea un bun profit, dar a fost împedecat în aceasta întreprindere de un hoț, care i-a luat în drum banii.

Mai târziu află că corabia pe care avea să călătorească, s'a scufundat în urma unui naufragiu, iar pasagerii din ea s'au înecat în mare.

Alt cas : Unor părinți cu dare de mână le-a murit unica fată, pe care a pus-o — după obiceiul ritual catolic — pe un așternut mortuar în capela curții lor ordonând că niște călugări dintr'o mănăstire apropiată, să cetească peste noapte pe rînd rugăciuni la catafaleul ei.

Fata eră d'o frumseță rară și unuia dintre călugări i s'a stîrnit pofta bestială, d'a profană corpul ei.

În urmarea acestei pângăririi, fata s'a deșteptat. Nu fusese moartă, ci numai greu leșinată.

Câte lacrimi de durere n'a șters aceasta neleguire din ochii părinților !

Remas-a fapta călugărului înse moral bună ?

După etica lui Sp., da.

Ușor s'a putut întemplă, că atât negustorul cât părinții fetei — venindu-le la cunoștință faptui-

torul, să le ierte, să-î remunereze chiar; de sub răspunderea datoriei morale nu pot fi înse la nici un cas dispensate asemenea fapte.

Iată dar că etica lui Sp. privită de pozitivisti ca un Mentor care ar avea să ne scoată din haosul ambiguității, nu corespunde nici dintr'un punct de vedere menirei sale.

Virtutea nu poate fi nici când suplinită cu vîtelul de aur, care poate aduce mult folos celui care i se închină, dar în cele din urmă îl aduce 'n conflict cu semenii săi, cu sine însuși.

Viū exemplu resbelul anglo-bur.

Dr. Dimitrie Magdu.

Doine și hore.

— Din Bihor. —

Cuseiū tinēr și holteiū,
De nana nu me tăieiū.
Fost-am tinēr și voinic,
Nu me tăieiū nici un pic.

Nană când oiū murī eū,
Vină la mormēntul meū,
Și-mī samēnă siminic,
C'am fost tinēr și voinic,
Și-mī samēnă cărăgele,
C'm fost tinēr și cu gele.

Doamne d'adă seara 'n grabă,
Să me due cu furca 'n habă,
Să vėd la care-oiū fi dragă.
De-oi fi dragă la feciori,
Face-mē-oi barșon de flori,
De-oi fi dragă și la slugi,
Face-mi-oi barșon de rugi,
Și de-oi fi dragă la hētrāni
Face-mi-oi barșon de spini.

Fă-me Doamne ce mi lace,
Fă-me Dne piporuș,
Și soarele domu ce serie,
Și luna cānțālārie.

Când e luna pedri noi,
Badea-ī cu boiī 'n goroiū,
Când e luna pedri casă,
Maica-ī cu cina pe masă.
— Nu me luli maicā reū,
Pān oi fi la blidu teū.
C'odată m'oiū mânia,
Și blidu ți Poiū Iāsā,
Oiū mere cu cocoarele,
Dinde rēsare soarele,
M'oiū duce cu grāurile.
Dinde rēsar zoārile.

Trandafir înlīde fir,
La nana pe cela șir.
Trandafitā 'n līndā viță,
La nana pe cea uliță.

Avram Igna.

F e l u r i m i.

Cum lucră Schubert. Marele artist Schubert n'a fost numai unul din cei mai distinși compozitori musicali, ci și unul din cei mai productivi și sirguincioși. Nici odată Schubert nu întârziă a-și pune inspirațiile pe hârtie. Schumann zicea odată despre el, că are să se epuizeze și cel mult dacă va face musică la conferințele filosofice. Imputările de felul acesta îl supărau pe Schubert și protestă contra lor. Schubert a scris muzica pentru versurile a 85 poeți. Intre aceștia, Goethe figurează cu 72 opere, Schiller cu 46, Körner cu 17, Mathison cu 28, Claudius cu 12, Ossian cu 10 și Heine cu 6. Ca ceva caracteristic pentru forța de productivitate și pentru sirguința lui Schubert, se citează și faptul că, în 15 octombrie 1815, a compus 7 cântece, iar în 19 octombrie acelaș an 8 cântece. Pe atunci Schubert eră numai de 18 ani. Fiecare operă o prelucră cel puțin odată, altele înse de doue, sau chiar de trei ori.

Un covor rar. Manufactura Gobelins posedă în colecția sa un covor de origină persiană care e de elocință rară. Când șahul Persiei se duse în Franța l-a admirat în mod esecțional și în ultimele zile directorul stabilimentului pentru fabricarea covorelor imperiale la Teheran, se presintă din ordinul suveranului seū la manufactura Gobelins, cerēnd să fie admis a studiā brodarea și colorile minunatului covor. Dl Guriffrey, depositarul acelei rarități, a profitat de această ocașie spre a descifra ieroglifele brodate pe covor și iată versiunea dată de parisian. „Eū sūnt un covor pentru suveranul lunei... Superioritatea pentru picioarele sale. Considerați-me și vedeți-me cât sūnt de frumos. Staū în cabinetul particular și cunose secrete neșciute de lume. În ori ce loc me veți pune sūnt frumos ca raūl. Sūnt superior academieī pictorului persian Mari, căci conțin toate culorile din China. Toamna și iarna nu pot alterā splendoarea colorilor mele“. Acest covor datează de cincī secole și are o valoare fabuloasă.

Căsnicia la chinezī. Chinezii sūnt, se pare, mult mai afemeiați decāt cum se credea până acum. Legile lor pedepsese foarte aspru pe femeile chineze cari cautā „prieteni“ în afarā de domiciliul lor conjugal. Aceleași legi înse sūnt foarte indulgente pentru bărbați. Ei pot să-și ia o altā femeie, — și chiar și mai multe, — pe lângā soția lor legitimā. Aceste ---„jumētāți de soții“ sūnt considerate ca servitoare ale celor legitime și sūnt puse sub ordinele acestora. În căsnicie ele poartā porecla de „mica nevastă“ și nu au dreptul la supra-numele legitime: „Florī de grādinā“, „Lună arginție“, „Parfum suav“ etc., nume pe cari le primesc soțiile legitime în ziua cununiei. Aceste nume sūnt aproape inutile, de oare ce Chinezii cei nobili nu-ș strigā nevestele lor decāt cu numele de „Tristul meū spin“. Aceste toate sūnt prescrise de lege și un bărbat devine ridicul dacă nu face us de punctul din lege care îi dā dreptul la mai multe neveste. Disprețul Chinezilor pentru femeī se esplică chiar din unele espresiuni ale lor. Când voese să se espriime despre un caracter puțin reū zic, ca o femeie. Când un Chinez are doue femeī se zice că are în casā un șearpe și când are trei, aceste trei însemnează: intrigā.

SALON.

Pentru ce nu dansează tinerii.

— Respons „unei doamne“. —

Domnule redactor,

Serisoarea unei doamne publicată în numărul trecut al prețuitei Dv. reviste, la rubrica Salon, me îndeamnă să îteu și eu în mână condeiul spre a face niște observațiuni la invinuirea în contra tinerilor cari nu dansează.

Din capul locului me cred dator s'aduc mulțumirile mele doamnei, care se ascunde sub pseudonimul Urzica Spinescu, pentru că a pus în sfârșit în discuție publică chestiunea aceasta. De mult tot aud prin familii vorba, că tinerii de acuma nu prea dansează în baluri: să vedem dară dacă ei merită sau ba critica ce li se face.

Înainte d'a intra în subiect, să-mi dea voie stimabila doamnă a riscă opoziția că eu nu observ că tinerii noștri ar dansa puțin. Eū ved că cei mai mulți din ei își fac datoria în privința aceasta, ba unii joacă până nu mai pot. Dacă cu toate acestea, se arată nemulțumiri prin unele petreceri ale noastre, cauza este că aproape în toate numărul dansatoarelor este cu mult mai mare decât al nostru. De vină sunt tinerii că nu pot mulțumi pe toate ?!

Chestiunea inse începe de acolo, dacă tinerii sunt toți dansatori sau ba? Dacă sunt dansatori și totuș nu iaū parte, greșese în contra etichetei; dacă inse nu sunt, cum focul să-i puī să joace? Și 'n balurile străine sunt destui tineri cari nu dansează și cu toate aceste nimeni nu se miră, nici nu-i combat. Fiecare face ce-i place și ce poate.

Pentru fete chestiunea stă alifel. Ele câte vin la bal, toate sunt dansatoare, cel puțin toatea vreau să danseze. Și dacă nu-și pot împlini pofta, se supără și ține-te de gura mamelor!

Dar bine, doamnă, să lăsăm și tinerilor atâta libertate, ca să joace cu acele pentru cari aū mai multă simpatie și cari — să-mi fie permis a o spune sincer — dansează mai bine.

Prin vorba aceasta am atins un punct foarte delicat, dar fiind că l-am atins, sunt dator a da lămuriri.

Am zis că toate fetele vin la baluri cu dorul să danseze mult. Inse, ierte-mi-se lipsa de politețe, nu toate sunt și dansatoare bune. Ba am avut ocaziunea să dau și de acele, cari dansează reū. Când termină tourul obligat, îți pare c'ăi scăpat d'un rigo-roș. E bine, cine me poate pe mine silī ca eū să nu-mī aleg dansatoarele bune, să le prefer pe acelea, în loc d'a luā la joc pe unele cari n'au darul jocului și prin niște sărituri nepotrivite să stērnim ilaritatea salei?! De câte ori vedem prin petrecerile noastre astfel de părechī! Câte odată ea, de altădată el, a uneori nici ea nici el, nu șcie să joace. Nu este ceva mai comic. Eū n'am pofta d'a servi publicului drept model de ris.

Dansul este întocmai ca musica. Aproape toate fetele mai culte învață ceva musică; dar cât de puține aū aplecare și talent! După ce se mărită, închid pianul și nu mai cântă.

Astfel se învață și dansul. Dar nu la toate le sede bine, căci nu toate aū aplecare. Și totuș, ori vrei ori ba, ele trebuie să danseze, căci așa cer asta conveniențele sociale.

În privința asta noi tinerii sūntem mai liberi. Jucăm cât vrem și nu-i nici o rușine dacă jucăm puțin.

Dar este și greu să jucăm mult. Dacă din întâmplare cu una am dansat mai des, toate privirile gardedamelor sunt țințite asupra noastră și a doua zi se și vorbeșce prin societăți că sūntem logodiți cu domnișoara aceea.

Mai este și o altă pedecă. Clasificarea ce ni se face. În privința aceasta gardedamele sunt măestre; dar și învățele aū bune.

La joc sūntem preferiti conform gradului nostru de partie. Ai petrecut bine cu o fată; dacă vine un tiner mai bogat sau superior în privința gradațiunii sociale, ești pus la o parte, în rezervă. Dacă nu ești decât un candidat de avocat și se presintă un advocat, gardedama abiā te vede și domnișoara te salută numai cu coada ochiului. Când am veđut asta, refusând starea de rezervă, am preferit să nu mai dansez. A doua zi am avut să ascult reproșuri. Atunci doamna și domnișoara me cunoșceau iarăș. Tinerul advocat plecase, fără să promită că se va rentoarce.

Mai este o chestie delicată. Rivalitatea fracului cu uniforma. O luptă aceasta care în cele mai multe casuri se termină cu înfrângerea fracului. Și nu e mirare. Oniforma e selipitoare, orbeșce; câtă vreme fracul remâne tot negru, întunecat.

Tot astfel nu este mirare, că fracul biruit se retrage de pe câmpul de luptă și cearcă a-și potoli durerea cum poate, udând focul ranei arđende cu câte un pocal de bere.

Îată ce aveam de zis drept respons la scrisoarea dnei Urzica Spinescu.

Un dansator
refugiat la bere.

Nicolae Cristea.

— La portretul din nr. acesta. —

Am anunțat în nr. trecut moartea lui Nicolae Cristea, unul din fruntașii vieții noastre publice; de asta-dată dăm cetitorilor noștri portretul seū la care adaugăm următoarele schițe biografice:

Nicolae Cristea s'a născut la 14/26 octombrie 1834 în Oena Sibiiului. A studiat gimnasiul și teologia la Sibiiu, apoi a intrat în serviciul cancelăriei consistoriale, înscriindu-se și la Academia de drept de acolo.

În anul următor (1861) a fost ales primsenator la Oena, dar în curēnd a renunțat și episcopul Șaguna l-a trimis cu stipendiū la universitatea din Lipsca să-și completeze studiile. Stipendiul fiind prea mic, Cristea s'a susținut dând lecțiuni de limba germană și română, mai îndeplinind și serviciul de cantor la capela română de acolo.

La 1863 rentorcēndu-se în patrie, a fost numit profesor suplent la seminariul teologic-pedagogic.

În anul următor Șaguna i-a concedat redactarea ziarului „Telegraful Român“, post la care a stat timp de 18 ani.

Într'aceste, la 1873, a fost ales asesor referent în senatul bisericesc, unde a stat până la moartea sa.

Ca ziarist și în deosebi ca redactor al „Telegrafului Român“ dânsul a combătut passivitatea, dar s'a supus majorității.

La 1892, spre a se reprezenta toate nuanțele partidului național, a fost ales și dânsul în comitetul partidului și ca atare a fost judecat pentru Memorand la închisoare de 8 luni de zile, pe cari le-a și împlinit la Vaț. Pe teren social, scrie „Telegraful Român“ Nicolae Cristea eră tunetăta personificată. N'a făcut reu nimenuia nici când, mai bucuros îndură el nedreptățiri, decât să supere pe altul. Și eră bun de inimă și încredător, poate chiar prea bun. Om de caracter fiind, credea că și ceilalți sânt ca el; de aceea a și avut parte de multe desilusionări. Dornic de a ridică clasa mijlocie a poporului nostru, în 1867 a înființat „Reuniunea sodalilor români din Sibiiu“, al cărei president a fost până în anul 1897, când din cauza bătrânețelor retrăgându-se de la conducere, în semn de venerațiune și recunoștință această reuniune l-a ales president onorar pe viață.

A fost insurat cu Elenteria Manole din Brașov. În veci amintirea lui.

LITERATURĂ.

Deschiderea sesiunii generale a Academiei Române anul acesta se va face la 12/25 martie la ora unu p. m. în localul său din Calea Victoriei. Convocatorul semnă de președintele P. S. Aurelian și de secretarul general D. A. Sturdza s'a și trimis membrilor. În sesiunea aceasta vor fi să se aleagă trei membri noi: doi în secțiunea istorică, în locul repozășilor V. Maniū și V. A. Urechia, unul în secțiunea științelor în locul decedatului Nic. Kretzulescu. Ca în anii trecuți, vom ținea și de asta-dată în curent publicul nostru cetitor despre lucrările sesiunii generale.

Secțiunea istorică a Asociațiunii s'a întrunit marți la 5/18 februarie în Sibiiu. Din „Tribuna“ aflăm următoarele informațiuni despre cele petrecute în aceasta ședință: Au fost de față: presidentul Iosif St. Șuluțiu, referentul Vasile Goldiș, apoi dr. Augustin Bunea și dr. C. Diaconovich. Dl I. cav. de Pușcar și-a scusat telegrafice absentă. Decisiunile: 1. Pe baza unui proiect al dlu Silvestru Moldovan, s'a decis compunerea unui lexicon geografic al tuturor comunelor cu locuitori români din Ardeal și Ungaria, având scopul de a se păstră și în acest chip numele original al comunelor. 2. S'a luat conclud pentru colectarea costumelor și porturilor naționale, precum și compunerea unui album de porturi. 3. Măsură pentru actul serbării al secolului XVIII, de la descalecarea Românilor în Dacia. În privința aceasta s'a luat hotărîrea să se facă o înțelegere comună cu „Academia Română“ din București. 4. Se face cenzurarea cărții scrisă de dl dr. Valer Moldovan: „Despre cărțile funduare și intabulări“. Secțiia, în urma aprecierii dlu Iosif St. Șuluțiu, o recomandă comitetului, pentru a se tipări pe spesele „Asociațiunii“. 5. Se încredințează referentul secției dl Va-

sile Goldiș, să compună o instrucțiune cum să se colecteze porturile și costumele naționale.

„Noua Revistă Română“ a încetat. Cu durere luăm act, că „Noua Revistă Română“ din București, fondată înainte cu doi ani cu un capital de vr'o cincizeci de mii lei, la care colaborau mulți scriitori de valoare, a încetat. Causa este tot cea vechiă, lipsa sprijinirii. Astfel, după ce s'a cheltuit fondul, revista a trebuit să apună. În locul ei numai decât a apărut alta, intitulată „Revista Română“, politică și literară sub direcțiunea unui comitet compus din dnu: M. B. Cantacuzino deputat, P. Missir senator, P. C. Negulescu, T. Antonescu, prof. la universitatea din Iași, Ioan Bogdan, S. Meheșinți, C. R. Motru, M. Seulescu profesori la universitatea din București, Mihail Dragomirescu. Noua revistă, în politică, reprezintă principiile partidului conservator.

Societatea de științe din București a serbat luni la 4/17 februarie a 100-a ședință a sa, prin următorul program festiv: 1. Dl dr. St. C. Hepites, Istoricul lucrărilor astronomice în România. 2. Dl dr. Sava Athanasiu, Despre Cobălcescu, o pagină din istoria științelor în România. 3. Dl dr. I. Athanasiu, Despre învățământul medicinei veterinare în România. 4. Dl dr. Al. Vitzu, Secrețiuni interne ale rinichiului cu demonstrațiuni. 5. Dl dr. A. Urbeanu, Din istoricul chimiei organice la noi în țară. 6. Dl dr. A. Ostrogovich, Despre constituțiunea productului secundar insolubil care se obține în preparațiunea acetoguanaminei. 7. Dl C. Demetrescu Parepa, Laboratoarele de chimie ale armatei. 8. Dl inginer Flor Pomponiu, O chestiune de agrimensură practică. 9. Dl dr. Ed. Fleck, Despre macrolepidoptere. 10. Dl dr. Em. Riegler, Un nou procedeu pentru dosarea Iodului și a Cuprului. 11. Dl I. Murat, Istoricul lucrărilor meteorologice în România.

Publicațiuni noue ale Academiei Române. Am primit următoarele publicațiuni noue ale Academiei Române: „Însemnătatea chartei țării pentru stabilirea regimului cadastral în România“ de general C. I. Brătianu; — „Cutremurele de pământ în România în timp de 1391 de ani, de la anul 455 până la 1874“ de Gr. Ștefanescu, membru al Academiei Române. Prețul 40 bani.

TEATRU.

Teatrul Național din București. Sâmbătă 2/15 februarie seara, pentru beneficiul dlu V. Toneanu, s'a jucat pentru prima-ora „Pescarii din Sulina“. — Mercuri 6/19 februarie reprezentație extraordinară, în beneficiul societății studenților în farmacie, cu concursul dsoarei Agata Bârsescu, jucându-se „Magda“ dramă în 4 acte de Sudermann. — Beneficiul dsoarei Agata Bârsescu s'a fixat pentru vineri 8/21 februarie cu „Fedora“.

Serbare dramatică și lirică la Teatrul Național. Măne sâmbătă la 9/22 februarie, Sindicatul ziaristilor va da în Teatrul Național din București o mare serbare dramatică și lirică. Se va reprezenta piesa „Marioara“, dramă în 2 acte de regina; se vor cântă mai multe arii de dnele D'Asty, Nylda și Brezeanu și reprezentația se va sfârși cu piesa „Doctorul fără voce“, comedie în 3 acte de Molière. După reprezentația piesei „Mărioara“, dsoara Agata Bârsescu va recită niște versuri ocazionale, intitulate „Poetei-Regine“.

Turneul artistic al dsoarei Agata Bârsescu. Renumita tragediană dsoara Agata Bârsescu va întreprinde în curând un mare turneu artistic prin orașele principale din România având concursul dlor Nottara și Ionescu, cu artiștii ieșeni.

Teatru românesc în Lugoj. Tinerimea română din Lugoj va reprezenta în 1 martie n. în teatrul orașenesc două piese: „Pentru ochii lumii“ comedie în 2 acte de Labiche, localisată de Gil, — și „Biletul de tramvai“ comedie originală într'un act de Gr. Mărunțeanu.

Concert și teatru în Tilișca. Corpul învățoresc de la școala poporală gr. or. din Tilișca a aranjat sâmbătă la 2/15 februarie concert și reprezentație teatrală, cu programul următor: 1. „Tropariul hramului“, executat de elevii școlii. 2. „Auđit-ați d'un Oltean?“, cor de D. Kiriac, executat de elevii școlii. 3. „Țiganul și fagurul cu miere“, poezie declamată de un elev. 4. „Pușorul“, cor de I. Costescu, executat de elevii școlii. 5. „Păharul cu otravă“, piesă teatrală pentru copii, de Petru Rusu, jucată de elevii școlii. 6. „Il Trovatore“, (operă de Verdi) Fantasie de D. Alard, solo de violină executat de **. 7. „Cântece complete“ duet pentru flaută și violină, executate de *. 8. „Pălăria căsornicarului“, comedie într'un act de dna Emilia de Girardin, jucată de corpul învățoresc cu concursul altor persoane. Cină comună, apoi petrecere cu joc.

„Florika szerelme“ în Oradea-mare. Sâmbătă și duminică trecută s'a jucat în teatrul Sziglieti din Oradea-mare piesa dlui Moldován Gergely: „Flórika szerelme“ și a făcut un fiasco complet. Toate ziarele maghiare constată aceasta unanim. Unul din aceste, „Szabadság“ scrie că dacă dl Moldován Gergely s-ar traduce piesa în românește, publicul român ar flueră-o, căci reprezintă fals poporul românesc. Dar a și fost jucată slab. Bătuta, în lipsa de studii suficiente, a devenit o caricatură, de care s'au scandalizat Românii prezenți. Dsoara Székely Irén, în rolul principal, a cântat frumos cunoscutul „Șeii tu“. În colo nici un rol bun în toată piesa. Totul se bazează numai pe dansuri. Cântece din popor nu sânt în ea de loc, ci numai compoziții artificiale. Care va să zică dl Moldován Gergely s'a apucat de un lucru la care nu se pricepe.

Producțiune teatrală în Orăștie. Tinerii meseriași români din Orăștie aranjează sâmbătă la 9/22 februarie producțiune teatrală în sala otelului „Transilvania“. Se vor jucă piesele: „Unde dai și unde creapă“, comedie în 2 acte de Alexandru Cosmar, localisată de Iuliu Popescu; „Pisica“ comedie într'un act de Theocar Alexi. După teatru dans.

Concert și teatru în Cacova. Reuniunea română de cântări din Cacova de lângă Oravița a aranjat la 2/15 februarie concert și reprezentație teatrală jucându-se „O sâmbătă norocoasă“ dramă în 4 acte de I. V.

Producțiune teatrală în Ruși. Tinerimea română din comuna Ruși a dat la 28 ianuarie producțiune teatrală în școala gr. or. sub conducerea învățatorului Ioan Bânda. S'a cântat și declamat; în urmă s'a jucat comedia „Vlăduțul mamei“ de Lupescu.

Concert și teatru în Nereu. Corul vocal gr. or. român din Nereu a aranjat la 2/15 februarie concert și reprezentație teatrală. Înteu s'a jucat „Noaptea de Sf. George“ vodvil în 2 acte de Theocar

Alexi, apoi a urmat concertul compus din cinci cvartete.

Reprezentăție teatrală în Țela. La 2 martie n. se va da în comuna Țela, comitatul Caras-Severin, o reprezentație teatrală în localul școlii. Se va jucă „Biletul de tramvai“ comedie într'un act de Gr. Mărunțeanu și „Clevetici“ monolog de V. Alexandri. După teatru dans.

MUSICĂ.

Artistul violinist Enescu la Berlin. De multe ori s'a vorbit în coloanele revistei noastre despre artistul George Enescu, care atât ca compositor și autor al „Poemei române“, cât și ca executant, a fermecat publicul bucureșcean. De curând tinerul artist a dat un concert la Berlin împreună cu orchestra filarmonică a lui Rebeckek. Succesul a fost complet și publicul a aplaudat cu entuziasm pe artistul român. La concert a asistat toată colonia română care i-a oferit și o frumoasă coroană cu triclor național.

Dna Irina de Vlădaia în Serete. Cunoscuta artistă română dna Irina de Vlădaia cântă acuma prin Bucovina, însoțită de artistul dramatic D. Savu. Un corespondent de acolo critică rigoros pe cântăreata, că debutează tot prin piese clasice, câtă vreme publicul ar ascultă cu mai multă plăcere o musică națională românească.

Reuniunea sodalilor români din Sibiu aranjează duminică la 23 februarie n. concert cu cântări, declamațiune și joc, cu concursul dsoarelor Olivia Barđoși, Elena Cunțanu și Eugenia Simonescu, în sala cea mare de la Gesellschaftshaus. Programul: 1. Doue cântece pentru cor bărbătesc: a, „Cântec de seară“, de Pfeil. b, „Sânt soldat“, de G. Dima. 2. Trei cântece pentru o voce de alt cu acompaniare de pian: a, „Lină ca noaptea“, de C. Bohm. b, „Păserică trecătoare“, de G. Șorban. c, „Româneuța“, de G. Șorban. 3. Doue cântece pentru cor mixt: a, „Ciobanul“, de A. Bena. b, „Pe la poartă“, de I. Mateiu. 4. Doue cântece: a, „Dorința“, trezett pentru trei voci egale, de *. b, „Cântec bănățănesc“, quartet bărbătesc, de I. Mateiu. 5. Doue capricii pentru pian: a, „Cimpoiul“, de I. Mureșan. b, „Olteanca“, de I. Mureșan. 6. Doue cântece pentru cor bărbătesc: a, „Până când țineam cu codrul“, de I. Mateiu. b, „Cântecul bobocului“, de I. Mateiu. 7. Trei cântece pentru o voce de alt cu acompaniare de pian: a, „Miezul nopții“, de G. Dima. b, „Cântecul păstorului“, de G. Dima. c, „Știi tu mândro“, de G. Dima. 8. „Hațegana“, cor mixt de T. Popovici. 9. „Marș ostășesc“, cor bărbătesc de N. Popovici. 10. „Herșcu boccegiu“, canțonet comic de V. Alexandri. Corurile se dirigează de dl Candin Popa, învățator.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Audiențe la monarcul. Majestatea Sa monarcul a primit mercuri la 12 februarie n. în castelul regal din Buda în audiență pe Pr. SSa episcopul dr. Dimitrie Radu, iară joi în 13 febr. n. pe Pr. Cuv. Sa vicarul Vasilie Mangra.

Ziua de Trei-Ierarchi în Blaș. Aflăm din „Unirea“, că ziua celor Trei-Ierarchi, patronii gimnasiului din Blaș, a fost sărbătorită acolo cu solemnitate. După

sf. liturghie a urmat o ședință festiva arangeată de societatea de lectură a tinerimii gimnaziale sub conducerea d-lui prof. Alesiu Vieiș. S'a cântat și declamat de către tinerii studenți, cari fură vii aplaudați de numerosul public prezent, ce umplea sala de gimnastică. Eră present la ședință și I. P. S. Sa mitropolitul Dr. V. Mihalyi. Dintre bucățile musicale a plăcut mai mult Elegie, solo de violoncel, și premiera Constantin Brancovean, baladă de Vas. Alexandri, musică de dl prof. I. Mureșianu. Seara a fost balul tradițional de la Trei-Sfinți. Multă lămură și mulți străini.

Adunare de învățători în Oravița. Despărțământul Oravița al Reuniunii învățătorilor români din diecesa Caransebeșului se va întruni în adunare generală în Oravița română la 14/27 februarie, sub presiul d-lui Ilie Trăila, secretar dl Nic. Balaș.

C E E N O U ?

Hymen. Dl *George Stoicovici* și dșoara *Sabina Marienescu* își vor serbă cununia la 23 februarie în Lipova. — Dl *Victor Cinea* și dșoara *Augusta Cosma* se vor cununa la 27 februarie în Feiurd. — Dl *Oprea Olariu* din Poplaca și dșoara *Sabina Dancăș* din Reșinari se vor cununa la 10/23 febr. în Reșinari. — Dl *Ioan Dăian*, ales preot în Sângătin și dșoara *Dorica Stroia* din Mercurea s'au logodit.

Un editor generos. Dl Luigi Cazzavilan, directorul ziarului „Universul“, italian stabilit în Bucureșei înainte cu douăzeci de ani, cu ocaziunea aniversării sale de 50 de ani, a trimis 10.000 de lei ministrului de culte și instrucțiune publică pentru cantinele școlare; 2000 de lei Sindicatului ziaristi-

lor, căruia la înființare i-a mai făcut o donațiune de 5000 lei; a mai dăruit alte 2000 lei societății Gutenberg a lucrătorilor tipografici; în sfârșit 1000 lei primarului capitalei, spre a se împărți săracilor din oraș.

Noū deputat român în dieta Bucovinei. În 13 februarie n. s'a făcut alegerea de deputat dietal pentru districtul Câmpulungului. Ales a fost cu unanimitate de voturi candidatul partidului poporal român, protopresbiterul din Vatra-Dornei George Balmoș.

Balul casinei române din Beiuș. Casina română din Beiuș aranjează mâne la 9/22 februarie bal în sala ospetăriei opidane.

Noū avocat român în Deva. Dl dr. Iustin Pop făcând cenzură de avocat în Mureș-Oșorheiș, își va deschide cancelăria în Deva.

† **Dr. Liviu Marcu.** La 12 februarie n. s'a stins din viață într'un sanatoriū de pe inaula Margaretei din Budapesta, dr. *Liviū Marcu*, un tiner advocat român din Lugoj, în etate de 36 ani. De și tiner, ș-a făcut la națiunea sa un monument neperitor, lăsând prin testament toată averea sa, aproape o sută de mii de coroane, ca fundațiune pentru înființarea unui alumneū gr. or. român esclusiv pentru copiii români de țeranî cari își fac studiile la gimnasiul de stat din Lugoj. Cadavrul a fost transportat la Lugoj unde s'a înmormântat în sâmbăta trecută luând parte tot publicul românesc. În veci amintirea lui.

Aū murit: Dr. *Nicolae Olariu*, advocat și asesor referent consistorial în Sibiiū, la 18 februarie n., în etate de 56 ani; — *Adam Rosa*, preot gr. or. român în Leucusșei, la 16 febr.; — *Valeriū Pop*, mare proprietar în Crivobara, la 5 februarie, în Budapesta, în etate de 45 ani.

Proprietar, redactor respunțător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDĂS NR. 14/296 b.)

„BIHOREANA“ institut de credit și economii societate pe acțiū în Oradea-mare.

Convocare.

Domniū acțiunari ai institutului de credit și economii „Bihoreana“ societate pe acțiū în Oradea-mare, conform dispoziției §-lui 19 din statute, se invită

la a treia adunare generală ordinară,

care se va ținea în Oradea-mare la 6 martie 1902. st. n. la 10 ore înainte de miazăzi în localul institutului. Obiectele puse la ordinea zilei sânt următoarele:

1. Alegerea a trei scrutători pentru actul de alegere și a trei membri pentru verificarea procesului verbal.
2. Raportul anual al direcțiunei.
3. Raportul comitetului de revisiune despre examinarea computului anual, a bilanțului și a propunerilor pentru împărțirea profitului.
4. Stabilirea bilanțului anual și deliberare asupra împărțirii profitului curat.
5. Fixarea prețului marcelor de presentă pe anul 1902.
6. Determinarea scopului spre care, la propunerea direcțiunei, este a se întrebuiță suma amintită în §-ul 61 punctul f.
7. Compunerea, respective primirea și aprobarea statutelor fondului de pensii pentru funcționarii institutului de credit și economii Bihoreana societate pe acțiū în Oradea-mare.
8. Alegerea a 10 membri în direcțiune, conform dispoziției §§ 35 și 36 din statute.

Se atrage atențiunea domnilor acțiunari la următoarele dispoziții din statute:

§ 24. Pentru folosirea dreptului de vot se recere, ca acțiunarul să fie trecut ca proprietar al acțiunilor sale în cărțile institutului cel puțin cu 6 luni înainte de adunare și cu una zi înainte de aceasta să depună pe lângă revers la direcțiunea institutului, respective la locurile designate de direcțiune, acțiunile sale, eventual și dovețile de plenipotență.

Acțiunile depuse în scopurile designate de direcțiune, se vor lua în considerare numai încât reversalul despre depunere, cel mult în ziua premergătoare adunării generale s'a depus la institut.

În legătură cu dispozițiile §-lui 29 din statute, avem onoare a notifica, că în ședința plenară direcțională ținută la 29 ianuarie 1902. pentru depunerea, respective primirea acțiunilor și edarea documentelor despre depunere, s'a designat în acest an, respective au fost rugate institutele Albina, Victoria, Silvania, Economul, Oraviciana, Patria și Timișana.

Oradea-mare, 29. ianuarie 1902.

Direcțiunea institutului.

Debit		Contul bilanțului				Credit					
		cor.	fil.	cor.	fil.			cor.	fil.		
21	Cassa în număr			24553	66	1	Capital social			600000	—
49	Giro C ^o la banca austro-ungară			618	54	4	Fondul de rezervă	12355	30		
2	Capital neversat			8487	50		4% interese	494	20	12849	50
9	Cambii de bancă	984683	57			39	Fondul de rezervă pentru pierderi			1600	—
	Descriere	2270	—	982413	57	7	Depuneri spre fructificare			631164	81
11	Cambii cu acoperire hipot.			277711	—	29	Depozite de casă			1866	63
13	Credite hipotecare			185057	—	43	Cambii reescomptate			216369	—
46	Credite de cont-curent			21302	40	381	Dividende neridicate			1437	88
17	Credite pe efecte			9117	—	51	Saldul intereselor transitoare			16473	55
19	Credite personale			6941	—	36	Profit net			46856	45
45	Efecte proprii			1420	—						
47	Imobile			5058	05						
25	Mobilier	3837	70								
	10% descriere	383	77	3453	93						
33	Diverse conturi debitoare			2484	17						
53				1528617	82					1528617	82

Debit		Contul profitului și al pierderilor.				Credit			
		cor.	fil.	cor.	fil.	cor.	fil.		
54	4% interese la fondul de rezervă			494	20	10	Interese de la cambii de bancă	76019	97
44	Interese de reescompt.			5749	83	12	" " " " cu acoperire hipotecară	20909	74
8	Interese după depuneri			30523	40	14	Interese de la cred. hipot.	15205	99
31	10% dare după interese de depuneri			3052	33	18	" " " " pe efecte	657	98
32	Contribuție			8838	08	20	" " " " personale	636	12
27	Salare			12740	—	16	" " " " cont curent	1437	70
50	Spese curinte (tipărituri, porto, luminat, încăld etc.)			5063	20	35	" după capit. eloc. la alte inst. (70% scut de dare)	1796	58
28	Chirie			1360	16	23	Provisiune	2197	08
41	Marce de prezență			2468	—	3	Interese de întârziare a acționarilor	938	26
48	Descrieri			2653	77				
	Profit net			46856	45				
				119799	42				

Oradea-mare, 31 decembre 1901.

Dr. Coriolan Pap m. p.
director executiv.

Iosif Diamandi m. p.
prim comptabil.

Direcțiunea:

Iosif Roman m. p.

Iosif Vulean m. p.
președinte.

Nicolau Zigre m. p.
v. președinte

Moise Nyes m. p.

Iosif Moldovan m.p. Andrei Horvath m.p. Petru Pântya m.p. Dr. Nicolae Popovici m.p. Antoniu Palladi m.p.

Subsemnatul comitet am examinat contul prezent și l-am aflat în deplină regulă și în consonanță cu registrele institutului.

Oradea-mare, 31 ianuarie, 1902.

Comitetul de revisiune:

Samuil Ciceronesu m. p.

Toma Pacala m. p. președinte.

Sava Raiecu m. p.

Dr. Florian Duma m. p.

Petru Popeseu m. p.